

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta, poštni predal 22.

Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadrugi dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega
značaja stane beseda Din 1.—. V oglašnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 40.

Sreda 14. maja 1930.

Leto V.

Bani in socialna politika.

Zakon z dne 7. novembra je odvzel iz banske kompetence skoro vso socialno politiko. — Provincijalizem v vprašanih socialne politike bi bil tudi škodljiv. — Delavstvo je za enotno izvajanje socialne politike.

Vprašanje, kako daleč sega kompetenca bana v področju socialne politike, je velikega praktičnega pomena. Saj je ravno v Dravski banovini še vedno odprt kompetenčni konflikt med banom in Delavsko zbornico glede komisarijev v knjižnicah Delavske zbornice, ki jih je imenoval ban, plačevala pa naj bi jih Delavska zbornica.

Institucijo banov smo dobili z zakonom od 3. oktobra 1929, ki je dal državi novo ime in jo je razdelil na devet banovin. Ta zakon podeljuje banu kot šefu notranje uprave historičen naslov, visoko dostojanstvo, ministrsko stopnjo in temu odgovarjajočo plačo. Daje mu tudi zelo veliko oblast. V njegovo kompetenco spadajo sploh vse zadeve, ki niso po posebnih zakonih prepuščene srezkim načelnikom ali pa ministrom. Iz področja socialne politike spadajo po tem zakonu v njegovo kompetenco zlasti zaščita dela, inspekcija dela, posredovanje dela, nadzorstvo nad Delavskimi zbornicami in nad vsemi socialnimi napravami v banovini.

Razen tega pa določa ta zakon, da je ban v vseh zadevah svoje kompetence zadnja upravna instanca, to se pravi, da zoper njegove odločbe ni dopustna nikakoli nadaljna pritožba na ministrstvo. Zoper njegove odločbe bi bila k večjemu v gotovih primerih dopustna pritožba na upravno sodišče.

Po tem zakonu je koncentrirana vsa državna oblast v banovini — izvzemši sodišče, vojna oblastva in deloma finančno upravo — v rokah bana, tako da drži ban v svojih rokah vse vajeti državne uprave. Tudi se mu daje na razpolago podban kot upravno tehnični pomočnik, tako da se more ban posvetiti samo reševanju in odločanju o načelih in obsevnih vprašanjih. V njegove roke je izročena tudi vsa samouprava. Lahko se torej reče, da je v novi organizaciji države po zakonu od 3. oktobra ban važnejši in vplivnejši organ kakor pa resorni ministri. Stališče bana v okviru banovine sliči na stališče ministrskega predsednika v okviru države. Kar je ministrski predsednik v državi, to je v mikrokozmosu banovine ban. Po zakonu od 3. oktobra spominja devet banov v državi na devet planetov, ki vsi krožijo okrog istega vira in žarišča centralne državne oblasti, razen tega pa se še vsak sam zase samostojno suče okrog svoje lastne osi.

Tako je bila po zakonu od 3. oktobra izoblikovana podoba bana kot šefa banovine. Toda ta zakon je po svojem značaju nekaj državnih osnovnih zakonov, ki ustanovlja samo načela, ki pa v praksi sam brez izvedbenih zakonov ni uporabljen. Pogledimo sedaj, kako se je na podlagi načel, izraženih v tem zakonu, organizirala banska uprava.

Najprej je bilo treba novo upravno organizacijo spraviti v sklad z zakonom o notranji upravi. To se je zgodilo z zakonom od 9. oktobra 1929. Že ta zakon pa je odvzel banu prerogativo, da je on v stvareh svoje kompetence zadnja upravna instanca in je izrecno odredil v § 14, da je

Posvetovanja Socialistične delavske internacionale.

Problem razorožitve in pobijanja vojne nevarnosti glavni predmet razprav.

Prvič po ustanovitvi sedanje Socialistične internacionale meseca maja 1923 se je vršila v nedeljo seja najvažnejše korporacije v Berlinu, to je seja izvršnega odbora Socialistične delavske internacionale. Pred sejo eksekutive so se vršile že seje stalnih komisij, tako razorožitvene komisije in komisije za politične preganjance. Med glavnimi komisijami je tudi ona, ki razpravlja o vojni nevarnosti na bližnjem vzhodu. Ta komisija je zborovala v ponedeljek, torek in sredo.

Razorožitvena komisija je pričela

la zborovati v sredo popoldne in je nadaljevanje seje v Haagu meseca februarja in sredi marca v Parizu.

V razorožitveni komisiji so Albarda (Holandija), predsednik, de Brouckere (Belgija), Breitscheid (Nemčija), Gallies (Anglija), Renaudel (Francija), Oton Bauer (Avstrija), Hansson (Švedija) in Andersen (Skandinavija) ter Fric Adler kot tajnik internacionale. — Plenarna seja internacionale je pričela zborovati v nedeljo. Na seji so zastopniki vseh Socialistični delavski internacionali priključenih strank.

Proces v Sarajevu.

Štirje člani izvrševalnega odbora razpuščene Zveze socialistične mladine Jugoslavije obtoženi po zakonu o zaščiti države. Dva člana obsojena vsak na pol leta robije radi antimilitaristične propagande in propagande proti obstoječemu družabnemu redu.

Dne 7. maja je bil pri okrožnem sodišču v Sarajevu završen proces proti štirim privatnim uradnikom, ki so bili obtoženi, da so kot izdajatelji buletina »Zveze socialistične mladine Jugoslavije« dne 26. listopada 1928 objavili sestavke, s katerimi so prišli v nasprotje z zakonom o zaščiti države. Po izvršeni razpravi je sodišče dva obtoženca oprostil, Antona Šmita in Petra Rajkovića pa je obsodilo na eno leto oziroma na dve leti robije. — Zveza socialistične mladine Jugoslavije je bila sestaven del Socialistične stranke Jugoslavije in je legalno obstajala do 6. januarja. Kot priča je bil zaslišan v tem procesu tudi dr. Živko Topalović. Zagovornik obtoženih dr. Branko Kaluderić je dokazoval, da inkriminirani sestavki ne vsebujejo ničesar kaznivskega. Obtoženi da so izpovedovali samo ideje in načela razpuščene Socialistične stranke, ki pa niso bila nekaj specifično jugoslovanskega, ampak so zapopadana tako v

programu Socialistične delavske internacionale kot tudi v programih socialističnih strank Francije, Anglije itd.

Od obtožbe sta bila oproščena Fatur Mirko in Menahem Elazar.

Madžarski grofi hočejo stalno vojsko.

Ogrska zahteva obvezno vojaško dolžnost.

Ogrska vlada namerava pri svetu Društva narodov zahtevati, da se ji dovoli obvezno vojaško rekrutovanje, češ, da je sedanja njena armada, 50.000 plačanih prostovoljcev, prešibka in nezanesljiva, če se pomisli, da imajo države, ki jo obkrožajo 580.000 mož mirovnega kadra in da to dejstvo »ogroža« srednjeevropski mir, ki bo le z izgraditvijo ogrske armade »osiguran«. Stara pesem militaristov.

zoper vsak banov odlok dopustna pritožba na ministrstvo, v kolikor ni v posebnih zakonih izključena. Pritožba na ministrstvo je dopustna celo zoper vsako kazensko odločbo, ki jo izda ban, kar poprej niti glede velikih županov ni bilo izrecno določeno.

Nato je izšel dne 7. novembra zakon o banski upravi. Ta zakon je pa v veliki meri skrčil stvarno pristojnost banov. Zlasti je odvzel iz banske kompetence skoro vso socialno politiko. Banski kompetenci je prepuštil samo še izdajanje dovoljenj za zaposlitev inozemskih delavcev in nameščencev v tuzemstvu, dalje inspekcijo dela, ki je neke vrste industrijska policija, in pa socialno politiko glede rudarjev. Rudarstvo pač čuva neke svoje tradicije, dasi pri sedanjih enakovrstnih tehničnih organizacijah industrijske in rudarske produkcije ni več uvideti stvarnih razlogov, da se rudarstvo separira od druge industrije.

Z zakonom od 7. novembra je torej odvzeto banu tudi nadzorstvo nad Delavsko zbornico in nad drugimi socialnimi napravami v banovini, v kolikor ni mogoče njegova ingerenca utemeljena v posebnih zakonih. Dotičniki, ki zakon od 7. novembra drugače tolmačijo, pozabljajo, da ta zakon kot specialni in kot novejši zakon razveljavlja splošni in starejši zakon od 3. oktobra.

Zanimivo bi bilo vedeti, kateri nagibi so napotili vladu g. Petra Živkovića, da je odvzela skoro vso socialno politiko iz banske kompetence. Verjetno jo je k temu vodilo spoznanje, da se problemi socialne politike ne dajo vklepati v ozki provincijalni okvir, saj ti problemi prekipujejo celo preko državnih mej in jim je treba iskati regulativov v meddržavnih pogodbah in v lastnih mednarodnih uradih, kakor je na pr. Mednarodni urad dela. Kakšna zmešnjava bi nastala, ako bi vsaka izmed devetih banovin vodila svojo lastno socialno politiko. Drugačna je stvar na pr. s trgovskimi in obrtnimi zbornicami. Naši trgovci in obrtniki so si ohranili v veliki meri vsak svoje provincijalne posebnosti. Saj se celo ne morejo zediniti, ali naj bi bile trgovske in obrtne zbornice ločene ali skupne. Nobena pametna državna uprava pa brez nujne potrebe ne drega v tradicije, običaje in provincijalne posebnosti, zaradi tega so se trgovske in obrtne stvari lahko prepustile kompetenci in reglementiranju banov, zlasti ker to obrtniki in trgovci sami žele. Pogledi delavstva, ki je v prvi vrsti interesirano na socialni politiki, so pa v vseh bistvenih stvareh enotni, zaradi tega bi bil provincijalizem na polju socialne politike osobito v sedanjem državnem stanju nepotreben ali celo škodljiv.

Demonstracija Italije.

Vojne ladje bodo gradili.

V Italiji jako živahno polemizirajo časopisi zlasti s Francijo. Italija k londonskemu paktu ni hotela pristopiti, ker se ji ni priznalo enako močno pomorsko oboroženje kakor Franciji. Demonstrativno je italijanski parlament znižal kredit za javna dela za okoli dva milijona lir, da bo s tem zneskom leto za leto Italija gradila vojne ladje. Tono za tono bomo spravljali v morje, dokler ne bomo tako močni, da ne bo nobene sile več, ki bi se branila skleniti sporazum z nami.

Francija je te dni slavila stoletniso zasedbe Alžira v Severni Afriki. Tja je potoval na slavnost tudi predsednik republike Doumergue in spremljalo ga je 72 vojnih ladij. Italija pravi, da je nastop take mornarice demonstracija proti Italiji. To jim daje povod za novo šovinistično hujskanje in sejanje vojnega razpoloženja.

Kričanje Italije se ponavlja vsako leto enkrat ali dvakrat; končno pa se pokaže, da so same bombastične fraze.

Vsekakor bodo tudi ostale države pritisnile, da se Italija in Francija pobotata. Če pa Italija vendar ne bo hotela sporazuma, ji bo proklete malo pomagalo vojno brodogradništvo, ker proti velesilam, Angliji, Franciji, Zedinjenim državam, ki bi sklenile pomorski pakt, ostane Italija le gospodarski in politični pritlikavec.

V poštev prihaja še en moment. Italija ni eksportna država, ni velika kolonijalna država z bogatimi kolonijami. Zato je oboroževanje za Italijo samo pot k gospodarskemu polomu. Zakaj vojna mornarica žre milijone, ne donša pa nikakih gospodarskih koristi. Zlasti je Italiji iz gorjenjih razlogov tak samo reprezentacijski luksuz v ogromno gospodarsko škodo, na zunaj pa izzivajoč pomoček v politiki.

Pred liberalnim režimom na Španskem

Dnevi prikrte diktature so štet.

Španski liberalci so monarhisti. Ker v Španiji pod sedanjim režimom nastaja vedno večja anarhija ter hočejo vojaški krogi iznova obnoviti vojaško diktaturo, ki ne bi vedla do pomirjenja, namerava prevzeti vladno liberalna stranka. Predsednik vlade naj bi bil bivši notranji minister Santiago Alba, predsednik liberalne stranke. Kralj je že pristal na nekatere izpremembe ustave. Alba bo, če prevzame vladno, razpisal volitve v parlament že meseca oktobra.

Internacionala učiteljev.

Mednarodni učiteljski kongres

se je vršil od 21. do 28. aprila v Prazi. Glavni tajnik mednarodne zveze učiteljskih združenj, Dumas iz Pariza, je poročal, da šteje zveza 600 tisoč članov in so vključene v nji vse evropske države, izvzemši Rusijo, Španijo in Italijo. Kongres je zlasti povdarjal potrebo mladinske vzgoje v duhu mednarodne vzajemnosti in svetovnega miru, zato naj se šolske knjige, v kolikor se še niso osvobodile nacionalistične nestrpnosti in hujskanja na vojne, zamenjajo z novimi, duhu mednarodne solidarnosti primernimi. Zastopnike kongresa je sprejel tudi predsednik Masaryk v posebni avdijenci.

Kaj čivkajo vrabci?

Gospodarski in socialni problemi.

Dr. Oton Ehrlich.

(Konec.)

In kako stanujejo proletarci? Nemškoangleška delegacija tekstilnih delavcev, ki je obiskala Indijo, poroča o razmerah v največjem mestu Indije, Bombayu, tako-le:

»Večina proletarijata v Bombayu stanuje v štiri- in petnadstropnih najemniških kasarnah. Tako najemniško kasarno je pa treba videti, ali bolje povedano, ovohati. V njih so stanovanja z enim samim prostorom v najmanjši obliki velikomestnih stanovanjskih sob, kakršne so v navadi tudi v Nemčiji. Kakega pohištva v teh prostorih ni, da, komaj nekoliko primerna tla in večinoma tudi nobene postelje. Na zemeljskih tleh ali na surovo obdelanih deskah leži šop slamč ali tanka, cenena pavolnata plahta. To jim služi kot ležišče; toda prostor ni za enega človeka, marveč za štiri do sedem oseb, ker pogostoma najame rodbina »podnajemnike«, da more plačevati stanarino. 774.000 delavcev stanuje v celoti — toda vedno po več oseb — v takih »stanovanjih« v Bombayu. Namesto okna imajo ti prostori kvadratno luknjo po 30 cm veliko. V kolikor ni ta zračna luknja na strani ceste, je zabita z deskami in pločevino, da odvrčajo smrad iz ozkih ulic med kasarnami, ki stoje komaj meter narazen. Dohodi k stanovanjem, kakor tudi stopnišča, so večinoma odtočni kanali za gnojnico, jama za smeti in odpadke. Grozoviti smrad je pa najhujši ob deževni dobi.«

Pred svetovno vojno so sicer postajale svetovno-gospodarske razmere vedno bolj zapletene. Vendar je bila skrb gospodarstva onih dežel, kar prodajo industrijske izdelke nadprodukcije, vedno večja. Vsaka dežela je poizkušala drugo z dovoljenimi in nedovoljenimi pomočki uničiti s svojo konkurenco, pri čemer se je posebno odlikovala v trgovskem pogledu nemška industrija. Vsaka dežela je skušala dobiti pod svoj vpliv čim večji del ozemlja nerazdeljenega sveta; tako je nastala napadalna pomorska in kolonialna politika, ki je končno privedla do svetovne vojne.

Nikakor pa ni vojna nasprotstev in razlik v pravicah svetovnega kapitalističnega gospodarstva odpravila, marveč jih je še povečala: svetovna gospodarska kriza je postala z vojno trajen pojav. Dokaz: velika nezaposlenost v najvažnejših industrijskih deželah sveta in pomanjkljiva možnost prodaje njih izdelkov.

Kje je torej treba iskati vzroke svetovne gospodarske krize?

Do vojne je imel evropski industrijski in finančni kapital kontrolo nad mednarodno izmenjavo blaga, danes pa je mednarodna izmenjava blaga porušena s tem, da se je preselilo središče svetovnega kapitala

v Ameriko. Pred vojno so bile Zedinjene države dolžne Evropi okoli šest milijard dolarjev, to je, 337 milijard dinarjev, dočim so same imele naloženih v Južni Ameriki eno milijardo dolarjev. Danes pa je drugi svet Zedinjenim državam dolžan 20 milijard dolarjev ali 1120 milijard dinarjev. Če bi se ves ta dolg razdelil na prebivalce Zedinjenih držav, ki jih šteje 119 milijonov, vštete otroke in starčke, bi ti dobili od ostalega sveta vsak po 170 dolarjev ali 9700 dinarjev.

V Evropi je odvisna gospodarska kriza dalje od tega, ker je bilo z ustanovitvijo novih majhnih držav ustvarjenih 11.000 kilometrov novih carinskih mej, ki ovirajo promet z blagom, ter končno s tem, da se s prepovedjo izseljevanja v prekomorska ozemlja ovira svoboda gibanja ljudi. Deloma pa je tudi res, da so dežele, ki so prej izdelovale samo surovine za izvažanje v Evropo, pri-

čele izdelovati doma izdelke iz svojih surovin, kakor na primer Indija, ki tam rastoče pavole in jute vedno več sama poprede in potke.

Kakšna mora torej biti spričo obstoječe krize v svetovnem gospodarstvu naloga mednarodne socialistične gospodarske politike?

Nobena druga kakor sukcesivna osvoboditev sveta od ograj, ki ovirajo mednarodno delitev dela. Ta edina bo najboljše in najcenejše zadovoljila človeškim življenjskim potrebam, izhajajoč iz načela: Kupi, kar potrebuješ, tam v svetu, kjer se utegne po naravnih predpogojih najbolje in najceneje izdelovati ali pridelovati! Jasno je, da se mora z ozirom na kompliciranost modernega gospodarstva le z največjo opreznostjo delati na to, da se od kapitalističnega svetovnega gospodarstva razbije samo kapitalizem in ne svetovno gospodarstvo; tako čivkajo vrabci na strehah vseh dežel.

Boj med socializmom in fašizmom v Avstriji se nadaljuje.

Seiplovo dedščino prevzame Vaugoin. — Soglasno izvoljen predsednik krščanskih socialcev.

Dne 9. t. m. je sklical zvezni svet krščansko socialne stranke sejo, da izvoli namesto odstopivšega predsednika prelata dr. Seipla novega predsednika. Vodstvo stranke je predlagalo za predsednika stranke podkanclerja in vojnega ministra Karla Vaugoina, ki je bil po kratki debati soglasno izvoljen za predsednika.

Vaugoin je vojak; izvoljen je bil po nasvetu bivšega kanclerja dr. Seipla. Z ozirom na nesoglasja v stranki je pa Vaugoin v zahvali za izvolitev prav dobro povedal, ko je rekel: Ker ima tedaj stranka načelnika iz vojaških krogov, se sam nada, da se vrne v stranko duh pravega vojaškega tovarišstva in prave discipline.

Minister Vaugoin je organizator avstrijske vojske in je pričel svojo politično karijero v dunajskem obč. svetu. V Schobrovi vladi je glavni zaupnik krščansko socialne stranke ter pripada ekstremnemu krilu stranke.

V avstrijskem političnem življenju pa izvolitev ne smatrajo prav posrečeno, da si obstojal ta namen že dalje časa, ker je Vaugoin diktatorske narave, torej prej fašist kakor demokratični politik. Iz njegovega dosedanjega političnega delovanja odseva najizrazitejša reakcija, ki tudi vsaj deloma v krščansko socialni stranki ne bo našla opore. Jasno je pa tudi, da dr. Seipel, ki se je sedaj posvetil fašistom-heimwehrovcem, pričakuje od njega vsaj znatno moralno podporo v svrhu organizacije terorističnega gibanja. Računi so nedvomno napačni.

* * *

Avstrijski kancler pripravlja razorožitveno novelo.

Dr. Schober je naznanil Društvu narodov, da predloži v najkrajšem času avstrijskemu parlamentu znatno poostren načrt novele k zakonu o nošenju orožja. Zvišane bodo kazni in zgradbe, v katerih bi se našlo skrito orožje, bi bile zaplenjene, če parlament novelo sprejme. Vprašanje je, če novela nima namena, za braniti delavstvu orožja, dočim bi nacionalci (heimwehr) smeli porabljati vojaško orožje. Prepoved nošenja orožja bi morala biti splošna, kar pa iz poročil ni razvidno. Nošenje orožja tudi Tirolcem ne bo prepovedano, ki imajo že tradicionalno pravico do nošenja orožja.

* * *

Avstrija ne pride do pomirjenja.

V svoji drzni izzivalnosti so Heimwehri objavili, da bodo prirejali skozi vse poletje vsako nedeljo svoje provokantne »aufmarše« po vsej Nižnji Avstriji. Schutzbund pa hoče ta izzivanja na enak način parirati in je objavil zletni program za maj, junij in julij, ki predvideva za vsako nedeljo organiziran zlet v različne kraje. Treznješi krogi so v resnih skrbih za prestiž države in za tujski promet, od katerega živi velika večina Avstrije. Ob enem pa ti »aufmarši« silno obtežujejo drž. izdatke, saj je sam nedeljski zlet Heimwehrovcev v St. Pölten stal državo 1 in pol milijona šilingov. Kancler Schober je sicer v inozemstvu obljubljal, da bo po svojem povratku samoobrambne organizacije razorožil, sedaj pa zopet na ljubo Heimwehrovcev o tem molči. Faši-

sti bi sicer radi videli, da bi se Schutzbund razorožil, ti so pa pametni dovolj, da tega ne store, dokler ne vidijo enake dobre volje tudi pri nasprotnikih. Kajti gorje avstrijskemu delavstvu, če bi bilo brez lastne obrambe izročeno na milost in nemilost fašističnemu samopašju.

Anglija in Vatikan.

Katoliška akcija politizira.

»Daily Telegraph« poroča, da bo vlada na prihodnji seji parlamenta v ponedeljek pozvana, naj izjavi, kakšne korake je do sedaj storila pri Vatikanu, da protestira proti vmešavanju visokih cerkvenih dostojanstvenikov v notranje-politične zadeve na Malti. Nadškof na Malti je s pastirskim pismom naznanil, da bo vsak katoličan, ki bo glasoval za stranko malteškega guvernerja, zagrešil smrtni greh in ne bo dobil odveze. Več poslancev bo na ponedeljkovi seji zahtevalo, naj vlada odpo-kljič svojega zastopnika pri Vatikanu.

Gospodarski spor med Avstrijo in Jugoslavijo.

Avstrijski agrarci se branijo jugoslovanskega žita, industrijalci se boje jugoslovanske carine na industrijske izdelke.

Med Avstrijo in Jugoslavijo se vrše pogajanja za sklenitev trgovinske pogodbe. Glavni spor tvori vprašanje povišanja carin na moko, žito, živino in mesnine. Avstrija zahteva zvišanje uvozne carine, da varuje svoje agrarce. Avstrijski industrijci se pa obenem boje, če se Jugoslaviji z visokimi carinami onemogoči uvoz omenjenih predmetov, da tudi Jugoslavija ne bo kupovala avstrijskih industrijskih strojev in drugih izdelkov. Iz istih razlogov so nastala nasprotja tudi med Avstrijo in Madžarsko.

Prava KOLINSKA CIKORIJA!

Hermann Kesten:

Smrt dveh zaljubljenec.

(Nadaljevanje.)

Šla sta čez nepreorane njive, čez rosne travnike, pod nebom, ki je bilo temno in njima ni nudilo nobene nade.

Tiho sta ihtela in se drug pred drugim sramovala svojih solz. Prenehala sta jokati. Dospela sta do grička. Povzpela sta se na vrh in prišla v gozdiček, kjer ju je začelo po malem zebsti. Solze so se jima posušile, videla sta samo najbližja debla dreves. Vlegla sta se na zemljo, ki je bila lepljiva, in mrtvo listje je šumelo po nji. Legla sta tesno skupaj, se poljubljala s trepetajočimi in izmenoma mrzlimi, vročimi in suhimi ustnicami, privijala sta se drug k drugemu in se zopet trgala iz objema.

Tedaj je zašumelo med vejevjem; je bila žival ali veter, nista razločila. Lizo je začelo zebsti, postajalo ji je grozotno in tako tesno pri srcu, kakor da mora vzeti konec in umreti. Saj moram res vzeti konec in umreti, je pomislila. »Samo hitro«, je rekla, »hitro, Albert, jaz ne vzdržim več,

stori, stori, hitro. Zdaj Albert, mili Albert, se mora zgoditi? Mora se zgoditi! Zdaj, zdaj!«

Albert je segel v žep, izvlekel samokres in rekel: »Streljam... najprvo... v tebe...«

... Bo imel le potem poguma, da se ustrelji, je nenadno pomislila Liza. »Ko te usmrtilim, se ustrelim sam, sam vendar ne morem ostati pri življenju, bil bi morilec.«

»Da«, je šepetala Liza. »Poljubi me še enkrat!«

Albert je storil; naenkrat se mu je začelo upirati, da bi še nadalje poljubljaval vlažne dlesni tega dekleta, naenkrat je začutil vsiljivi vonj njegovega telesa in začel jo je od trenutka do trenutka bolj sovražiti, s tako močnim občutjem, kakor še nikdar v svojem življenju. Lizo, to nosečo žival, mora usmrtiti, samo tega se je zavedal, potem... Ni bil zmožen premisliti, kaj bo potem, ležalo je to na njem kakor težko breme, kakor mora, kakor snežni plaz na zasutem hribolazu.

Tipal je za njenimi prsi, trdo prijel njene grudi, da je zastokala, nastavl samokres na njeno divje bijoče srce, začutil je, kako je izmaknila,

kako ga je njena roka krčevito ušipnila v stegno, da je skoraj zatulil od bolečine, potem je pritisnil na petelina, zopet pritisnil, pritisikal... ali, slišal ni več, čutil ni nič, čas, kakor da je obstal. Polagoma se je vendar zavedal toliko, da je spoznal, da je strel odpovedal. Liza je začela glasno kričati, kakor da se zvija v porodnih bolečinah, z ostrimi, kratkimi vzkriki, enakomerno, ponavljajoče se od sekunde do sekunde; ranjena je, je pomislil, vendar to ni mogoče, saj je samokres odpovedal, strela ni bilo. Poskusiti še enkrat, pritisniti, izstreliti; sunil jo je, ker se je nenadoma začela braniti, s samokresom v brado, da je počilo, kakor če se prelomi kost; postal je ves divji, ni mogel več prenašati njenega kričanja, zatulil je kot zver in drugič pritisnil na samokres, naravnost v odprta usta kričeče Lize.

Strel je tudi drugič odpovedal. Tedaj ga je hipoma sunila Liza s pestjo v trebuh, samokres se mu je izmuznil iz prestrašenih prstov, vrgla sta se drug na drugega in se borila na življenje in smrt, davila sta se, praskala, pljuvala si v obraz, molče, sopihajoč, pošastno, dokler se ni raz-

togoteni Lizi posrečilo, suniti Alberta v tako mesto, da je jeknil in jo izpustil; tedaj se je pobrala in stekla navzdol med drevjem, divje, čudovito, ne da bi si razbila lobanjo ob trdih deblih.

Albert je zijal za njo; takoj pa se je zopet postavil na noge, baš, ko je zapuščala gozdič in se spustila preko strnjenih njiv, komaj še vidna. Poskočil je in tekal za njo, kričal in kričal z rokami: ustreliti, ustreliti, moram jo ustreliti; ali samokres je ležal med rdeče-rjavim, velim listjem vrh griča.

Albert je izgubil Lizo v temi preko polj. Tekel je v mesto, prišel v temne ulice, tekal je skozi mesto, opotekajoč, oznojen, prezebel, do smrti utrujen; na nasprotnem koncu mesta je dosegel zopet podeželsko cesto, taval je na polje, padel, obležal in tulil v nebo, ki se je počasi začelo jasni. Veter je razgnal oblake. Pokazale so se zvezde, ki so potem druga za drugo začele ugašati, postalo je mrzlo, začelo se je daniti, nov dan se je počasi odvijal iz nočnih plenic in se predstavil s potvorjenim solncem in umazano sinjino neba.

(Konec prihodnjic.)

ZVEČER za namakanje

ZJUTRAJ za izkuhanje

Schichtova

Schichtov

ŽENSKA HVALA

TERPENTINOVO MILO

pa je pranje gotovo!

Doma in po svetu.

Cenejšo meso v Zagrebu. Mesar Milan Mokrović, ki ima v Zagrebu več mesnic, namerava znižati ceno mesu za 4 Din pri kilogramu. Če mesar sam znižuje ceno mesu, ima gotovo lep dobiček. Oblasti se pa za cene ne brigajo, dasi bi bilo to potrebno.

Prometni minister operiran. Prometni minister inž. Radivojević se je moral podvreči operaciji slepiča, ki se je glasom vesti iz Beograda posrečila. Bolnikovo stanje je normalno, vendar so zdravniki prepovedali vsakršni obisk.

Zaščita avtorskih pravic. Banska uprava Dravske banovine opozarja vsa društva, korporacije in podjetja, ki uprizorjajo gledališke igre, proizvajajo glasbena dela itd., na predpise novega zakona o zaščiti avtorske pravice, objavljenega dne 25. 1. 1930 v Uradnem listu kraljevske banske uprave v 23. kolu pod št. 100 in na določbe pravilnika za izvrševanje tega zakona, objavljenega v Uradnem listu v 41. kolu pod št. 188.

Prelat Seipel in demokracija. Dasi je Seipel strasten zagovornik heimwehrovstva in oboževatelj fašizma, se vendar ne sramuje, zdaj pa zdaj nastopati kot predstavnik evropske demokracije. Dal se je celo voliti v odbor mednarodne pacifistične zveze in panevropske lige. Kako pa on demokracijo razume, je povedal pred par dnevi na predavanju v »Oesterreichische politische Gesellschaft«: »Tudi fašizem je demokracija, ker je italijanski narod z njim zadovoljen in se z njim identificira.« V koliko je italijanski narod zadovoljen s fašizmom, o tem najbrže tudi Seipel nima, ali noče imeti pojma. A po njegovem naziranju bi bilo logično, da potem tudi boljševizem prizna za demokratičen, mesto da ga strastno in z vsemi sredstvi pobija kot diktaturo. Mi pa vemo pravo ceno i fašizmu i boljševizmu, kakor tudi Seipelovi demokraciji.

S kakimi sredstvi skuša reakcija v Avstriji zmanjšati vpliv delavstva. V Grazu so se lansko leto vršile volitve obratnih zaupnikov cestne železnice. Lista heimwehrovsko usmerjenih krščanskih socialcev, pod vodstvom dr. Strafela, je dobila 201 glasov, socialnodemokratična pa 563 glasov. S tem izidom pa Heimwehrovci seveda niso bili zadovoljni in so se pritožili na ustavno sodišče, ki je njim na ljubo pritožbi ugodilo in utemeljitev enostavno iz trte izvilo tako-le: pravico do glasovanja imajo po zakonu oni uslužbenci, ki so za časa volitev že eno leto v službi. Ker pa so uslužbenci, ki so glasovali za socialistično listo, leta 1928 nekaj dni štrajkali, so s tem prekinili službeno razmerje, a po štrajku do volitev še ni preteklo eno leto. In tako so vsa mesta obratnih zaupnikov pri cestni železnici prisodili krščansko-socialnim štrajkbreherjem, čeprav jih je volila komaj ena četrtina nameščenstva.

Škodove tovarne v Plznju imajo najboljšo konjunkturo. Škodove tovarne v Plznju na Čehoslovaškem izdelujejo zlasti tudi vojni material. V letu 1929 se je izboljšala konjunktura za 40% proti 1928, za 89% proti 1927 in za 128% proti 1926. Ob pri-

četku leta je bilo zaposlenih v tovarnah 37.358 delavcev, koncem leta 1929 pa 32.374. Čisti dobiček je porasel v zadnjem letu za 13.7 na 62 milijonov čehoslovaških kron. Konec aprila tega leta je imela tovarna šestkrat toliko naročil kakor lani. Pri vsakem delavcu je tovarna zaslužila nad 2000 Din neglede na dobiček, ki je skrit v tanijemah, rezervnem skladu, odpisih in drugod. Oboroževalna industrija cvete.

Stanje nemške vojske. Pred vojno 1914 je imela Nemčija 797.716 mož vojske, sedaj ima 100.000 mož. Mornarice je imela 1914 79.000 mož, sedaj ima 14.000 mož. Ob začetku vojne je veljala vojska 1.327.148.000 mark, mornarica 454.420.000 mark. Sedaj velja vojska na kopnem 503 milijone mark, mornarica pa 194 milijonov 334.000 mark.

Nacionalistični spori v Belgiji. Med Holandcem sorodnimi Flamci, ki bivajo v severnem delu Belgije, in med francosko govorečimi Valoni v južni Belgiji, obstoji že stoletni nacionalni spor, ki se je zadnje čase zelo poostiril in povzročal strastne debate v parlamentu. Flamci zahtevajo enakopravnost v jeziku in so si končno tudi priborili uporabo flamskega jezika na univerzi v Amsterdamu. Službeni jezik v armadi je pa še francoski. Pred kratkim pa je bil neki flamski vojak pred vojnimi sodiščem obsojen v ječo, ker se je branil izvršiti povelja, ki so se mu dala v tujem jeziku. Radi te obsodbe se je flamski del prebivalstva silno razburil. V raznih flamskih mestih so se vršile protestne demonstracije. Tudi parlament se je pečal s to zadevo. 6. maja so se vršili v Antwerpnu resni nemiri: Flamci so napadli neko valonsko društvo in mu iztrgali zastavo. Nato so šli proti razstavni mu mestu, kjer so razbili več kipov valonskih odličnikov. Končno so še na kraljevi palači razbili okna s kamenjem.

Milijonska naklada lista delavske stranke. Po lanskim reorganizaciji »Daily Herald«, glasila angleške delavske stranke, se je njegova naklada potrojila. Povprečno mu naraste vsak dan 7000 naročnikov več. Do konca aprila se ga je tiskalo dnevno 1.065.000 izvodov.

V Španiji še vedno demonstrirajo republikanski študentje. Vse univerze so zaprte.

Tudi v Južni Afriki se bliska. V Worcesteru v Kaplandiji so izbruhnili nemiri zamorcev, ki so se spopadli z angleško policijo. V bojih je bilo 17 oseb ranjenih, 5 zamorcev ubitih, policijski komisar je pa dobil s sekuro po glavi in z nožem mu je neka ženska prerezala vrat.

Gandhi bo prepeljal v Anglijo. Indijska vlada namerava Gandhija prepeljati na Angleško in utemeljuje ta korak s tem, da hoče na ta način ščititi Gandhijevo zdravje pred indijsko vročino. Kakor da bi je Gandhi ne bil dovolj vaje. Istočasno izjavlja, da bo Gandhiju za časa njegovega zatvora izplačevala mesečno 100 rupij, njegove sivoce pa oskrbovala z živili. Gandhi in njegovi svojci pa to pomoč odklanjajo.

V Indiji trajajo nemiri dalje. V Šolapurju je bilo 50 mrtvih in več sto ranjenih.

Kralj vžigalic, Ivar Kreuger, predsednik švedskega vžigaličnega trsta, je sovjetski vladi ponudil posojilo.

Proletarsko dobrodelno društvo »Societas« na Dunaju, objavlja svojo statistiko za prešlo leto. Društvo, ki stoji v službi javne dobrodelnosti in pomaga svojemu bližnjemu, brez razlike na narodnost, vero ali strankarsko pripadnost, je prejelo v prošlem letu 34.000 prošelj za pomoč. 28.000 ljudem se je pomagalo v najrazličnejših oblikah. Razdeljevala se je obleka, perilo, čevlji, deli pohištva, razna živila, prenog in denarne podpore. V 68 slučajih so se preskrbela stanovanja, v 1380 slučajih se je svetovalo v pravnih zadevah, 96 prosilcem se je oskrbelo zdravljenje v bolnicah, 79 se je poslalo v zdravilišča za pljučno bole, 124 v razna druga zdravilišča, 1500 otrok v okrevališča, 15 starčkov v oskrbnišnice. Društvo vzdržuje morskoplovsko Ostseeheim v Nemčiji, dve sirotišnici, šest otroških okrevališč in počitniških domov, in eno okrevališče za odrasle v gradu Wolfsburg.

Nov park na Dunaju. V nedeljo, 4. maja, je dunajski župan dr. Seitz slovesno otvoril nov park v okraju Simmering. »Lerderpark«, kakor se imenuje, je od vseh strani obkrožen od modernih svetlih in higijeničnih novih občinskih stanovanjskih hiš, v več nadstropnem bločnem sistemu. Park sam meri 38.000 kvadratnih metrov in je njegova ureditev stala 360 tisoč šilingov. Zasajen je z najrazličnejšim rastlinjem, tako da bo celo leto v cvetju. V parku je tudi zračno kopališče s slačilnimi kabinami in velik plitek bazen, kjer se lahko otroci igrajo z vodo. Tako vidimo, kako druga mesta skrbijo za javne nasade in parke — pljuča mest — pri nas v Mariboru bi pa še ono malo nasadov radi posekali in zastavili z raznim kapelicami.

Skandal pri delitvi podpor francoskim poplavljenecem po francoskem »Rdečem križu«. je vedno večji. Celi kupi starih cilindrov-klobukov in ženskih korzetov so se poplavljenecem ponujali kot prva pomoč.

Žrtve boksanja. Ni bolj surovega športa kakor je boks; žal, da tudi delavsko mladino zapelje. Prošlo nedeljo so na Dunaju neki mladi delavci in vajenci trenirali boks. Sedemnajstletni Josip Kaltenbacher se je nenadoma zgrudil. Med vožnjo v bolnico je umrl. Dobil je hud udarec na levo stran glave, ki mu je zmečkal žilo in povzročil mrtvost. Je to že tretji slučaj v letošnjem letu. Koliko mladih življenj je že boks uničil. Delavska mladina naj goji telovadbo in lahek šport, boks in jiu-jitsu pa ni za delavce.

Radi gladi in ljubezni. Na Velikem Peistenu na Spodnjem Avstrijskem sta se dva mlada zaljubljenca z Dunaja vrgla z neke skale v prepad, kjer so ju našli z razbitimi glavami. Oba sta že dalj časa brez službe. Ljubila sta se, a se nista mogla poročiti, zato sta raje svojemu brezupnemu življenju napravila konec.

V kupeju III. razreda se je na železniški postaji Krieglach nek mlad ključavničarski pomočnik ustrelil v glavo. V pismu, ki ga je imel v žepu, pravi, da zaradi brezposelnosti.

Petnajst samomorov v dveh dneh. Na Dunaju se je izvršilo 4. in 5. maja 15 samomorilnih poskusov; od teh je 5 končalo s smrtjo.

Prvi krematorij v Jugoslaviji.

Predstavniki društva »Ogenj« pri novem patrijarhu Varnavi.

Iz Beograda poročajo: V nedeljo, dne 11. t. m., je posetila deputacija društva »Ogenj« novega patrijarha Varnavo, kateremu je izročila spomenico, v kateri društvo prosi vrhovnega poglavarja pravoslavne cerkve v Jugoslaviji, da naj tolerira sežiganje mrličev, ki ni naperjeno proti cerkvenim, oziroma verskim obredom, niti je antireligiozna značaja. Patrijarh je izjavil, da bo pazljivo proučil to vprašanje in potem dal društvu »Ogenj« definitivni odgovor. Skrajni čas je že, da bo tudi v Jugoslaviji končno zmagała ideja vpepeljevanja mrličev, saj smo tozadevno zelo zaostali za ostalo kulturno Evropo, n. pr. Čehoslovaško, kjer imajo že okoli 40 krematorijev. Sežiganju mrličev se protivi najbolj katoliška cerkev. Deloma razumljivo, kaj bi potem z obsežnimi pokopališči, ki tvorijo velik vir dohodkov.

Ljubljana.

Bivši veliki župan dr. Fran Vodopivec umrl. Dr. Vodopivec je bil že v Avstriji visok uradnik v ministstvu. Po prevratu je bil zaradi svojih uradniških sposobnosti poklican na razna važna mesta in je bil nekaj časa tudi veliki župan mariborske oblasti in do uvedbe banovin veliki župan ljubljanske oblasti. Na mesto velikega župana je prišel po priporočilu Slovenske ljudske stranke, vendar se je vedno trudil, da bi bil, kolikor je bilo v njegovi moči, objektivni in pravičen. Ne more pa ostati pozabljena njegova pogumna gesta ob priliki otvoritve novega doma Delavske zbornice v Ljubljani, ko je v svojem govoru odločno poudaril pravice delavstva in je zavrnil vse tiste gospodarske kroge, ki mislijo, da je prišel čas, ko se bo delavstvo pritislilo ob steno. S to svojo izjavo je izpolnil sicer samo svojo dolžnost, toda delavstvo, ki ni vajeno večkrat slišati s take strani take izjave, mu bo ostalo trajno hvaležno za to njegovo pravično besedo in je ne bo pozabilo.

Maribor.

Usoda aretiranih železničarjev, ki so jih, dne 13. marca t. l. aretirali v delavnici na ovadbo železničarja iz kurilnice, Ivana Pečnika, se je minulo nedeljo olajšala v toliko, da jih je bila polovica izpuščenih iz preiskovalnega zapora. Na svobodo so izpustili: Filipa Rebernika, Ivana Pšeničnika in Antona Lekša, ker je glede teh nedolžnost najbolj jasna. Glede njih je namreč tudi Ivan Pečnik izjavil, kot priča zaslišan, da jih sploh ne pozna in ne dolži komunizma. Navedeni so prišli iz zaporov naravno zelo oslabei in živčno bolni, ker so pač umljivo prestali velike duševne boje, ko jih je železniška uprava že tri dni po aretaciji odpustila iz službe in imajo vsi nepreiskrbljene rodbine. Ko so se odpuščeni v pondeljek javili pri vodstvu delavnice, jim je bilo rečeno, da jih zaenkrat še ne morejo sprejeti v

ČITAJTE „DELAVSKE POLITIKO“

**NAROČA SE
MARIBOR
POŠTNI PREDAL 22**

TRI PREDNOSTI

- I. Ogromna izbira.
- II. Izborna kvaliteta.
- III. Nizke cene in plačilne olajšave.

L. RNIK, MARIBOR, KOROŠKA C. 9

Blago za moške obleke in spomladanske plašče. — Blago za damske kostime, plašče in obleke. — Cefiri, oksfordi in poplini za moške srajce. — Crepe-de-chine, crepe-saten, crepe-georgette, crepe-marochine. — Bem-berg- in umetna svila v modernih barvah in desenh. Vsakovrstno platno za perilo stalno v veliki izbiri.

službo, ampak mora o tem šele sklepati generalna direkcija v Beogradu. Prizadeti so se sedaj obrnili po svojem zastopniku dr. Reismanu na direkcijo in je upati, da bo direkcija revežem čimprej ugodila njihovi prošnji in jim tako dala čimprej za doščanje za storjeno krivico. Bilo bi prav, da tovariši-železničarji do končne rešitve zadeve pred sodiščem skrbijo za nesrečne rodbine, posebno pa za otroke in žene, ki so še posebno nedolžne pri celi obdolžitvi. Ovaditelj Ivan Pečnik, kurjač, Maribor, Trstenjakova ul. št. 2, je bil dne 23. aprila 1930 nenadoma premeščen iz Maribora v Brod na Savi, po drugi verziji pa v Zemun, kar je vzbudilo med železničarji občo pozornost in nemalo začudenje. Ostali trije železničarji: Zupanc, Čanžek in Weingerl ter brivec Novakovič pa se še nahajajo v preiskovalnem zaporu v Mariboru. Rebernik, Pšeničnik in Lekš so se nahajali ravno 2 meseca v preiskovalnem zaporu. Prijatelji so izpuščenim ob svidenju vsi iskreno čestitali, ker je vsakdo z nedolžno zaprtimi iskreno sočustvoval.

Potek proslave protituberkuloznih dni. V Mariboru in bližnji okolici smo protituberkulozne dneve obhajali s praktičnim delom v borbi proti jetiki s polnim razumevanjem. Predavanja docenta g. dr. Ivana Matka pred tovarno Hutter in drug dne 3. t. m. se je udeležilo okrog 1000, predavanja dr. Valerije Valjavčeve dne 4. t. m. 200, ter predavanja dr. Alfonz Wankmüllerja 5. t. m. pred tovarno Doctor in drug ca. 800 poslušalcev. Predavanj, ki jih je vršil g. dr. Just Bačar, se je udeležilo v Sladkem vrhu 150, v Čeršaku 120 in v St. Ilju 50, pri predavanju dr. Pirnata pri Sv. Lovrencu je bilo okrog 50, pri Sv. Lenartu je poslušalo dr. Krambergerja 80 in v Rušah dr. Zoreca 70 ljudi. V imenu Osrednje protituberkulozne lige v Ljubljani se ekspozitura

OUZD v Mariboru zahvaljuje vsem gg. predavateljem, kakor tudi gg. delodajalcem, ki so pripomogli k tako lepi udeležbi.

Velik delavski koncert v Mariboru

se bo vršil v soboto, dne 17. maja, ob 8. uri v veliki Unionski dvorani.

Nastopila bodo pevska društva: »Frohsinn«, pevski odsek pekov, »Svoboda« Maribor in Ptuj, »Enakost« Studenci, »Krilato kolo«, pevsko društvo »Grafika« in godba žel. del. in uslužbencev v Mariboru.

Vstopnice se dobijo v predprodaji v upravi »Del. Politike«, Ruška cesta 5.

Jesenice.

Promenadno nedeljo smo imeli 11. t. m. na Jesenicah. Dopoldne je igrala godba KDD pred hotelom »Triglav«, zvečer ob 19. uri je pa kovinarska godba priredila lep promenadni koncert pred Delavskim domom, oziroma kinom »Radio«, ki itak spada v kompleks Del. doma. To prav za prav ni za Jesenice novost in tudi ni prevelik dogodek, vendar ga ni treba zamolčati. Povdariti se mora predvsem dejstvo, da jeseniško delavstvo ni baš na najnižji kulturni stopnji. Podčrtujemo delavstvo, kajti vse, kar se na Jesenicah kulturnega ustvari, vse izide iz delavstva. Tri kompletne »pleh-muzike« imamo, pa pri vseh so godbeniki izključno delavci, dasi godbe niso vse delavske. Delavska je kovinarska, ki je tudi pri radio-oddajnem programu 19. marca t. l. sila posrečeno nastopila. Ne le godbene, tudi vse druge panoge kulturnega življenja držijo na višini delavci. Čeprav čestokrat v vrstah in organizacijah, ki delavstvu ne prinašajo koristi, temveč le izrabljajo nadarjenost in požrtvovalnost delavstva za

Gramofon za najboljši nasvet!

»Delavska Politika« je pred meseci priredila večjo akcijo za nabiranje naročnikov. Tisoče delavcev, uradnikov in invalidov je prejelo naročilne karte, s katerimi se je »Delavska Politika« naročilo za mesec dni brezplačno na poskušnjo. In res se je nato na list naročilo jako veliko novih naročnikov.

Vse one naročnike, ki nam niso po preteku poskušne dobe sporočili, da jim ni treba lista še nadalje pošiljati, smo vpisali med naše stalne odjemalce.

Prav veliko se jih je zavedalo svoje obljube in dolžnosti in ti so nam naročnino že poravnali. Veliko jih je pa še, ki so z naročnino še vedno na dolgu. In sedaj ne vemo, kako naj pridemo do svojega de-

narja, ne da bi jim morali list ustaviti. Ti naročniki so se odločili, list obdržati, obvezali so se, da bodo poravnali naročnino, in vendar je ne poravnajo, vkljub temu, da list redno prejemajo.

Vsled tega smo se odločili dati za najboljši nasvet, kako naj izterjamo naročnino, ne da bi zgubili naročnike.

MIZNI GRAMOFON

TVRDKJE MEINEL & HEROLD

Prosimo cenj. čitatelje, da nam sporočijo nasvete, ki jih bomo priobčili.

Dotični, ki bo dal najboljši nasvet, prejme nov gramofon.

Uprava »Delavske Politike«.

protidelavske namene. Ko bodo vsi delavci spoznali, kam treba žrtvovati svoje sile v prostem času, bo storjen ogromen korak naprej. Žal, da je v ljudeh premo prole-tarske zavesti in preveč zaslepljenosti, ki ovira razvoj in tok časa.

Moste pri Ljubljani.

Samomor delavca kemične tovarne. V tukajšnji tovarni zaposleni delavec Ciril Čemažar si je pred kratkim vzel življenje. Vzrok samomora ni znan, ker pokojnik ni zapustil nikakega pisma. Domneva pa se, da si je vzel življenje radi razmer v tovarni. Pokojnik se je namreč zadnje čase večkrat izjavil proti ženi in sodelavcem: »ko bom znova prestavljen in kaznovan, si bom vzel življenje.« Značilno je, da je bil ravno usodnega dne prestavljen na drugo delo, pri katerem bi bil prikrajšan dnevno za Din 10.— pri plači. Odhajal je iz tovarne otožen ter takoj, ko je prišel domov, segel po morilnem sredstvu. Pokojnik, ki je bil invalid, zapuščal ženo in tri nepreskrbljene otroke. Blag Ti bodi spomin! Družini naše iskreno sožalje. — Sodelavci.

Kulturni pregled.

»Svoboda«, Dvojna (5. in 6.) številka je posvečena pred vsem organizacijskim vprašanjem, izhajajoč s stališča, da je treba danes strniti vse delavstvo v močne organizacije za delo na kulturnem polju. Največ člankov o tem vprašanju je prispeval predsednik centralnega odbora C. S., ki podaja navodila za čim tesnejše stike med kulturnimi, združnimi in strokovnimi organizacijami, dalje navodila za izobraževalno delo v malih krajih, kjer ljudje včasih res sami ne vedo, »kaj naj delajo«; prav tako pa podaja isti pisec navodila, kako naj se udeležuje pravi proletarec kulturno, kadar je doma v svojem stanovanju, kakšne

knjige naj čita itd. Želimo, da bi imeli vsi ti članki uspeh, da bi si jih sodrugi dobro prečitali in se tudi po njih ravnali. Istemu problemu je posvečen tudi članek »Nekaj epizod iz našega delavskega gibanja« (izpod peresa I. A.); članek je sicer pisan mestoma precej ostro, mogoče da celo malo pretirava, namenjen pa je tistim mlajšim, ki so zavedni proletarci samo na jeziku in pri vinu, ne pa v dejanju. V članku so našteje vse dolžnosti, ki jih ima zaveden proletarec do obstoječih delavskih organizacij in ustanov. — Za uvodnik je priobčen konec Čunowe razprave »O izvoru vere«; to pot razpravlja pisatelj o postanku pekla in nebes.

Izmed književnih prispevkov naj omenim Zarkovo pesem »Beležko«, ki je globok izraz pesnikovega trpljenja, dalje »Sonet« Mileta Klopčiča; dobra je tudi Kovarčeva »Otrok izprašuje«, dasi se mestoma močno pozna Župančičeva dikcija. — Jože Kranjc je napisal novelo »Dekle med odri«; snov je zajeta iz delavskega življenja in pisatelj ima dober opazovalni dar — le slog je mestoma preobširen, dejanje samo premalo strnjeno. Sijajna je Tomašičeva novela »Pripovedka o marmeladi«; noveli sledi kratek pisateljev življenjepis.

Skoro 18 strani je posvečenih drobnim vestem, dopisom itd. Uredništvu bi svetoval, da dopise, predno jih objavi, nekoliko popravi v slovniškem oziru (n. pr. dopis na str. 163.). Res je: človeka gane, ko čita takle dopis, ki ga je pisala trda delavčeva roka, vendar ima uredništvo dolžnost, da prav tako pazi na slovniško pravilno slovenščino v dopisih kot v uvodnih člankih. Vsak dopisnik bo uredništvu za to samo hvaležen. Prav tako ne sodijo v revijo celotni zapisniki občnih zborov posameznih podružnic (Jesenice!); razni lokalni »špetirji« prav malo zanimajo druge čitatelje; poleg tega pa se sodrugi redno pobotajo in med tem, da med tem, ko je spor že davno likvidiran, pa je za večne čase natiskan v kulturni reviji.

Številka je sicer odlično opremljena. Krasi jo slika Kosove skupine »Z dela« in uspla fotomontaža z izleta »Prijatelja pri-rode« na Mrzlico. Pohvaliti je treba tudi tiskarno, ki si je nabavila za revijo zeleno barvo, ki so jo v zadnjem času uvedle mnoge nemške proletarske revije. Talpa.

MALA NAZNANILA.

**Elektrotehnična delavnica
PRATTES & TRABI,**
Maribor, Vodnikov trg št. 3.

Popravlja vse vrste električnih strojev in aparatov, novo ovijanje sežganih elektromotorjev, dynamo-strojev, transformatorjev itd. Lastna preizkuševalnica, točna in kulantna postrežba, zmerne cene, nakup in prodaja porabljenih motorjev in dynamo-strojev.

LIPUŠ IGNAZ

mehanična delavnica za šivalne stroje in kolesa izdelava prvovrstna po najnižjih cenah.

MARIBOR, KOROŠKA CESTA 90.

ČITAJTE!

novo izišlo, socialno dramo Rudolfa Golouha

KRIZA.

Naroča se pri upravi »Delavske Politike« v Mariboru, Ruška cesta 5. Vsaka naša knjižnica, vsak naš čitatelj mora naročiti to našo najboljšo socialno dramo.

Poceni ure, zlatnino in srebrnino ter vsa v to stroko spadajoča popravila pri

Albertu Eccarius
urar, Maribor, Slomškov trg 5

Vsi letni naročniki dobe **zastoj**
14 karatno originalno ameriansko

zlato nalivno pero

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled »Radio« welt«. Naroča se Administration der »Radio« welt« Wien I, Pestalozzigasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

**V tekstilnem bazarju
Vetrinjska ulica št. 15
Maribor**

se dobi pristno angleško sukno za obleke, plašče, svilo, platno itd. po najnižjih cenah. -- Oglejte si izložbe.

D. ROSINA
Maribor, Vetrinjska ulica 26
nud najugodnejše nogavice, rokavice, čevlje, razne drobnine, vrvi, špago, papir, šolske potrebnščine parfumerijo, košare, igrače i. t. d.

Ali ste že krili? svoje potrebe v tiskovinah

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

Ljudska tiskarna d. d.
Maribor, Sodna ulica št. 20

Pozor birmanci!

Konfekcijska trgovina

Žiga Weiss

Celje-Gaberje 3 (v hiši g. Plevčak)

priporoča raznovrstne zgotovljene obleke v vsaki velikosti in po najnižji ceni že od 100 Din naprej. Lastno izdelovanje oblek po meri in najnovšem kroju. — Oglejte si pred nakupom našo zalogo!

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarne v Mariboru. - Telefon štev. 2324.